juli 2015

GPM18

GREENPEACE

‘Als Shell zelf geen sorry zegt, doen wij het wel’

Robin Abbing (16)

'Nederland heeft al geen vooruitstrevende reputatie op het gebied van milieu'

Shell gaat in juli naar olie boren bij de Noordpool. Belachelijk, vindt Robin. Daarom steunt ze samen met de 2.524 andere coverhelden onze nieuwe campagne: 'Ik wil laten zien dat ik allesbehalve trots ben op 'onze' *Royal Dutch Shell*. Shell weet heel goed dat de aarde onaanvaardbaar snel opwarmt dankzij zijn fossiele brandstoffen. Toch moet en zal het de laatste druppels olie eruit persen, zelfs bij de Noordpool.' Voor Robin geldt, een groenere wereld begint bij jezelf: 'Nederland heeft al geen vooruitstrevende reputatie op het gebied van milieu en Shell maakt het er niet beter op. Als Shell zelf geen sorry zegt voor zijn misdaden, doen wij het wel!'

pag 6 >
Meer creatief verzet tegen Shell.

GPM18

Kort

Milieunieuws en -tips in een flits

WIN FESTIVAL-BANDJES

Grappig, grensverleggend, ontroerend en schurend: heeft u nog nooit het Over Het IJ Festival beleefd? Dan moet deze 23ste editie úw jaargang worden! Tot en met 12 juli verandert de NDSM-werf in Amsterdam-Noord in een avontuurlijke culturele ontmoetingsplek.
Natuurlijk is Greenpeace erbij: vanaf 8 juli verrijst vlak naast ons kantoor het paviljoen dat we samen met D-Exto van TU Delft bouwen.
Kom op bezoek en maak theatraal kennis met de nieuwste vormen van duurzaam leven. Wilt u hier gratis naar toe? Stuur dan een mailtje naar redactie@greenpeace.nl en laat ons weten wat u in de volgende GPM wilt lezen. Wij verloten 5 x 2 festivalbandjes onder de inzenders! **De winnaars ontvangen per mail bericht.**

GOUDKOORTS?

U zou het er haast van krijgen als u ontdekt hoeveel goud kapotte mobieltjes, computers of ander elektronisch afval bevat: maar liefst zestig keer zoveel als een ton gouderts! Het winnen van deze tweedehands grondstoffen heet urban mining en u leest er alles over op pagina 10. Heeft u ook wat 'goudmijntjes' in huis waar u niets meer mee doet? Een paar tips:

1 **HERGEBRUIKEN**
Maak iemand blij met een werkend apparaat via de kringloopwinkel of gratisaftehalen.nl.

2 **VERVANGEN**
Uitzondering op de hergebruikregel zijn koelkasten en vriezers van zeven jaar of ouder. Ook als deze energievreters het nog prima doen, kunt u ze beter vervangen door een energiezuinig A+++ model.

3 **REPAREREN**
Zoek de reparatiehandleiding op ifixit.com. Twee linkerhanden? U krijgt hulp bij een van de 260 Repair Cafés. Kijk op repaircafe.nl.

4 **RECYCLEN**
Lever oude apparatuur in bij de milieustraat van uw gemeente of bij de elektronicawinkel, mits deze meedoet aan een duurzaam recycle-programma.

IN GOEDE AARDE

Potgrond, tuingrond, tuinturf; uw planten bloeien ervan op. Maar het basismateriaal in de literzakken aarde uit onze tuincentra is meestal veen uit de Baltische staten. Bij de ontginning van veen wordt de bodem eerst drooggelegd en dan afgegraven, waarbij alle CO_2 vrijkomt die in de dode plantenresten is opgeslagen. Een bedroevend kaal landschap blijft achter.
Gelukkig zijn er ook duurzamere alternatieven, zoals potgrond met het Europees Ecolabel. Zelfgemaakte compost is de meest milieuvriendelijke bemester. Dus verwen uw bloemen en groenten met voeding uit uw eigen composthoop of een zelf-gebouwde wormenflat.

MIS GPM19 ONLINE NIET!

De volgende editie van GPM verschijnt alleen digitaal. Neem daarom nu een gratis abonnement en ontvang een mail wanneer deze editie voor u klaarstaat.
greenpeace.nl/gpmagazine/abonneren

BOUW UW EIGEN WORMENFLAT

BENODIGDHEDEN
Twee of meer plastic bakken: recycle bijvoorbeeld oude mayonaise-emmers van de lokale snackbar /// Krantensnippers /// Biologische potgrond /// Biologische groente- en fruitresten /// Boormachine met houtboor /// Tijgerwormen (speciale compostwormen, onder andere te vinden in paardenstallen)

STAP 1
Boor gaatjes aan de zijkant en in de bodem van de emmers voor het compostproces (en zodat de wormen kunnen ademen).

STAP 2
Doe in de plastic bak een laag krantenknipsels en biologische potgrond. Giet er een beetje water op (niet teveel, de wormen hoeven niet te zwemmen...).

STAP 3
Leg uw (onbespoten) groente- en fruitresten bovenop. Dit kan er allemaal in: groente- en fruitresten, theezakjes, koffiedik, bloemen- en plantenresten en eierschalen (deze laatste zijn fijngestampt ook goed voor het calciumgehalte van de wormen).

STAP 4
Leg de tijgerwormen op uw GFT-afval. Zet een andere bak onder de plastic bak. Deze vangt de compost op die u meteen kunt gebruiken.

MAYONAISE

Plaats de bak op een beschutte plek waar de temperatuur tussen de 10 en 25 °C is.

Wanneer de eerste bak tot max. 20 cm gevuld is, kunt u een nieuwe geperforeerde bak op de oude zetten (de bovenste bak raakt de compost eronder). De wormen kruipen vanzelf naar de hogere bak op zoek naar nieuw voedsel.

#PEOPLEVSSHELL

Oliemultinational Shell is berucht om zijn verwoesting van de natuur. Maar dankzij protest van bewoners, overheden en milieuorganisaties kan het bedrijf niet overal zijn gang gaan. Vijf voorbeelden van inspirerend lokaal verzet: the people versus Shell.
>

Ooit handelde Shell in sierschelpen, vandaar het bekende schelplogo. Na ruim een eeuw oliewinning is er van liefde voor de natuur bij Shell niets meer over. Royal Dutch Shell is met € 350 miljard omzet per jaar en 90.000 werknemers over de hele wereld misschien wel het bekendste, maar ook het meest verwoestende bedrijf dat Nederland heeft voortgebracht. Overal waar olie en gas te vinden is, wordt de aarde opengebroken en leeggeroofd. De lokale bevolking blijft veelal achter in een verwoest en vervuild landschap. Maar het protest tegen Shell zwelt aan, van Groningen tot Nigeria. Wie lukt het om Shell te stoppen?

NIGERIA: VISSER VERSUS SHELL

Als in 2008 honderdduizenden vaten ruwe olie weglekken in het deltagebied rond het Nigeriaanse Bodo, worden mangrovebossen, visgronden en waterputten bedekt onder een dikke laag giftige olie. De straatarme bewoners van het gebied zien hun leefgebied verwoest en stappen naar de Britse rechter. Met succes: begin 2015 werd een schikking getroffen van € 70 miljoen aan compensatie, plus de toezegging dat het gebied zal worden schoongemaakt. Dit is het grootste bedrag ooit uitgekeerd aan een Afrikaanse gemeenschap voor het veroorzaken van milieuschade. Het is ook een van de eerste tegenslagen voor Shell in de Nigerdelta, waar het al sinds 1936 actief is. Jaarlijks zijn er gemiddeld 300 lekken in de ruim 6.000 km pijpleiding, maar Shell is laks in het dichten en van opruimwerkzaamheden is nauwelijks sprake. Ondanks felle lokale protesten doet de Nigeriaanse overheid weinig tot niets om de misstanden aan te pakken.

GRONINGEN KOMT IN OPSTAND

Ooit zat er 28 miljard kuub gas in de bodem van Groningen. Maar na ruim een halve eeuw winst voor de Nederlandse Aardolie Maatschappij (voor 50 procent van Shell) raakt het gasveld leeg. Steeds vaker en heviger ontstaan aardbevingen. Huizen die al eeuwen elke storm doorstaan, worden in rap tempo onbewoonbaar verklaard. Gedupeerden die aankloppen bij de NAM komen van een koude kermis thuis: procedures duren jaren en compensatie wordt vaak geweigerd of afgezwakt. Zeker € 30 miljard lijkt nodig om alle beschadigde gebouwen overeind te houden. In 2012 wordt in Loppersum een aardbeving van 3.6 op de schaal van Richter gemeten, waarna het verzet tegen de gaswinning explodeert. Bewoners, lokale actiegroepen, politiek en milieuorganisaties bestoken Den Haag en de NAM met acties, petities en debatten. Minister Kamp kan niet anders dan luisteren en belooft de gaskraan dicht te draaien.

SHELL BOET VOOR BRAZILIAANSE GIFFABRIEK

Shell produceerde decennialang landbouwpesticiden in ontwikkelingslanden. Hoewel de verkoop van de zeer schadelijke drins al in 1985 werd verboden in Brazilië, bleef Shell ze tot 1990 produceren bij de stad Paulínia. Toen kwam uit dat het grondwater rond het bedrijfsterrein ernstig vervuild was. Artsen vonden bij vrijwel alle inwoners van een naburig dorp minstens één giftige stof in het bloed; de helft van alle kinderen leed aan chronische vergiftiging. Ook werknemers van de fabriek bleken het slachtoffer. Woedende bewoners hielden een dagenlange wake voor het oude fabrieksterrein en de overheid sommeerde Shell een boete te betalen en de bodem te saneren. In 2013 kregen 69 oud-medewerkers via de rechter alsnog gelijk. Shell trof een schikking en betaalt levenslang alle zorgkosten van ex-werknemers, naast $ 316 miljoen schadevergoeding. De schikking kwam twaalf jaar nadat de productie van de drins mede dankzij Greenpeace wereldwijd werd verboden.

BELEGGERS VINDEN SHELL OLIEDOM

Het protest vanuit de financiële wereld tegen de Noordpoolplannen van Shell klinkt luider en luider. Tijdens de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering in mei verklaarde pensioenfonds ABP, geen kleine belegger met ruim een miljard aan aandelen, zich tegenstander van de plannen. Te risicovol voor het milieu, voor het klimaat én voor de beleggingen. 'De reputatieschade zal enorm zijn, al was het maar omdat iedereen Shell hiervoor heeft gewaarschuwd,' aldus ABP. Banken als ABN AMRO, Triodos en ASN besloten al niet te investeren in Noordpoololie. De miljarden die Shell spendeert aan zijn zoektocht naar olie op de Noordpool wekt zelfs verbazing van andere oliemaatschappijen. Succesvol opereren in de ijzige omstandigheden van de Noordpool is zo ingewikkeld en kostbaar, dat de meeste oliebedrijven hun plannen hebben afgeblazen of uitgesteld. De schade bij een olielek is enorm en de olieprijzen zijn simpelweg te laag om alle investeringen te kunnen terugverdienen.

Paddle in Seattle: uit protest tegen de boorplannen van Shell bij de Noordpool, verzamelen honderden mensen zich in kajaks bij het boorschip de Polar Pioneer.

GREENPEACE vs SHELL
Met wetenschappelijk onderbouwde rapporten, juridische procedures en opmerkelijke acties verzet Greenpeace zich tegen de werkwijze van Shell. Op de volgende pagina's een greep uit ons protest door de jaren heen.

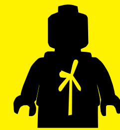
04/2015 6 actievoerders vragen aandacht voor boorplannen Shell door 7 dagen op Polar Pioneer te bivakkeren.

12/2014 Steun voor een Noordpoolreservaat groeit: Tweede Kamer neemt motie aan voor bescherming van dit kwetsbare gebied.

10/2014 Amerika zegt: Shell mag maling hebben aan beschermde walrussen. Greenpeace spant rechtszaak aan.

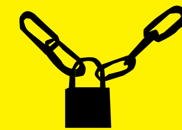
10/2014 5 miljoen online actievoerders op 6 continenten overtuigen LEGO de samenwerking met Shell te verbreken.

09/2014 VN voelt urgentie van onze roep om Noordpoolreservaat als VN-chef Ban Ki-Moon 6,5 miljoen handtekeningen krijgt.

09/2014 Actrice Emma Thompson en 999 andere prominenten steunen onze oproep voor bescherming van Noordpool.

05/2014 In IJmuiden houden we boorplatform Gazprom, dat eerste Noordpoololie produceerde, aan de kade.

04/2014 Tweede Kamer neemt motie aan voor internationaal verbod op verschepen zware olie in Noordpoolgebied.

04/2014 In Rotterdam proberen we te voorkomen dat allereerste Noordpoololie door Gazprom wordt gelost.

03/2014 Europees Parlement neemt resolutie aan om van Noordpool een beschermd gebied te maken.

SEATTLE KAJAKT VOOR DE NOORDPOOL

Als de burgemeester van Seattle hoort dat Shell het boorplatform Polar Pioneer in de haven van zijn stad wil stallen, is hij woest. Spontaan ontstaat de beweging sHell No, die het stadsbestuur, bewoners, milieu-activisten en Inuit-stammen verenigt in een heftig protest tegen olieboringen op de Noordpool. De beweging gaat met honderden 'kajaktivisten' het water op om het platform te dwarsbomen. Er volgen blokkades en protestfestivals; een aantal mensen ketent zich zelfs vast aan de boorschepen. sHell No is vastbesloten om te blijven protesteren tot de hele wereld notitie neemt van de boorplannen bij de Noordpool. Het gemeentebestuur zoekt ondertussen naar manieren om de Polar Pioneer permanent uit de haven te weren. De burgemeester wil graag banen creëren voor de inwoners van zijn stad, maar 'niet in de fossiele industrie van het verleden, maar in de economie van de toekomst.'

TEERZANDPROTEST IN CANADA

Rocklegende Neil Young klom samen met de inheemse Chipewyan op de barricaden om Shell ter verantwoording te roepen voor zijn verwoestende oliewinning uit Canadese teerzanden. In GPM Online leest u meer over deze brede protestbeweging.

Paddle in Seattle: vreedzaam protest bij de Polar Pioneer van Shell.

Nigeriaanse vissers proberen tevergeefs iets te vangen in een door olie vervuilde kreek in de Nigerdelta.

© Marten van Dijl | N. Scott Trimble/Greenpeace

U VERSUS SHELL

De tijd dat roekeloze bedrijven zoals Shell de toekomst van onze aarde bepalen, is voorbij. Elke dag groeit de wereldwijde beweging die de Noordpool wil beschermen en zo gevaarlijke klimaatverandering tot stilstand brengt. Ga naar savethearctic.org en sluit u aan bij the #PeoplevsShell.

DONEER € 2,-

SMS 'Noordpool' naar 4333 en help ons bedrijven zoals Shell uit het prachtige Noordpoolgebied te weren.

BIJZONDER ERFGOED

Relatiebeheerder nalatenschappen. Het klinkt wat saai misschien, maar niets is minder waar. Regelmatig schuift Jos Willems aan een keukentafel voor een goed gesprek, vervult hij bijzondere laatste wensen en wordt hij verrast door onverwachte erfenissen.
>

Denkt u aan nalaten, dan is de kans groot dat u aan een spaarrekening denkt. Maar de erfenissen aan Greenpeace zijn vaak bijzondere zaken, zoals een postzegelverzameling, kunst of een persoonlijk aandenken. Wat het ook is, de schenking kan rekenen op goede zorg, respect én een milieuvriendelijke werkwijze. Bijvoorbeeld wanneer Greenpeace een huis erft: 'Voedsel gaat naar de voedselbank, potten verf en kapotte apparaten brengen we naar recyclepunten en spullen die we niet kunnen verkopen gaan naar de kringloopwinkel. Ik voel me soms bijna een familielid', vertelt Jos.

Sommige erfenissen blijven Jos altijd bij. 'Voor een oude dame was het belangrijk dat haar hond een goed thuis zou krijgen. Samen met de nabestaanden zochten we net zolang tot we een gezin vonden waar de hond zich snel op zijn gemak voelde.' En dan is er natuurlijk het schilderij van James Tissot dat Greenpeace en tien andere goede doelen erfden. 'Afgelopen juni werd het doek geveild door Christie's in Londen voor ruim € 1 miljoen!'.

DE TOEKOMST IS NU

Jos kent de dilemma's rond nalaten. 'Mensen vinden het vaak pijnlijk om na te denken over hun eigen dood. Maar als ze wél met een testament bezig zijn, blijkt dit vaak juist geruststellend. Zij nemen zelf de laatste beslissingen en dat geeft een goed gevoel.' Jos informeert over nalaten aan Greenpeace of helpt door als testamentair executeur laatste wensen uit te voeren. Soms zorgt hij ervoor dat een persoonlijk aandenken bij een erfgenaam in Australië terechtkomt, een andere keer regelt hij de begrafenis.

Dat mensen aan Greenpeace nalaten, vindt Jos niet gek. 'Donateurs die ons langer kennen, weten dat we onafhankelijk zijn en daardoor voor onze idealen kunnen vechten.' Bovendien: 'Iedereen weet dat het klimaat snel verandert en dat bedrijven als Shell de Noordpool in gevaar brengen. Nalaten aan Greenpeace geeft mensen de geruststelling dat hun idealen in leven blijven als zij er niet meer zijn.'

Les Demoiselles de Province, geschilderd door James Tissot rond 1883 en deels geschonken aan Greenpeace.

PRATEN OVER NALATEN

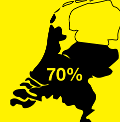
Heeft u vragen over nalaten? Tijdens kantooruren kunt u telefonisch contact opnemen met Jos Willems of zijn collega Ellen van Stekelenburg via 020 - 5249 549.

© Gerda Horneman/Greenpeace

12/2013 Dankzij nieuwe amnestiewet in Rusland komt onze Arctic 30 op vrije voeten.

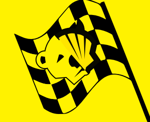

09/2013 Gewapende Russische agenten arresteren de *Arctic Sunrise* en haar 30 opvarenden.

09/2013 2 actievoerders beklimmen boorplatform Prirazlomnaya van Shells partner Gazprom. De kustwacht arresteert hen.

09/2013 70% van Nederlanders is voor bescherming Noordpool, blijkt uit onafhankelijk onderzoek in opdracht van Greenpeace.

09/2013 14.000 bont uitgedoste mensen stappen in 106 steden in 36 landen op de fiets voor bescherming Noordpool.

08/2013 Tijdens Formule 1-race in België laten we met opvallende actie zien wie de grote verliezer is: hoofdsponsor Shell.

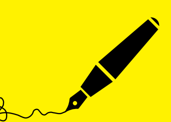

07/2013 Nederland schrikt op door onze actie met zogenaamde proefboringen van Shell in parken en achtertuinen.

06/2013 Met 'Save the Artcic'-spandoek beklimmen 6 actievoerders het hoogste gebouw van Europa, naast hoofdkantoor Shell.

05/2013 Oorspronkelijke bewoners van Noordpoolgebied tekenen onze verklaring tegen oliewinning.

04/2013 Greenpeace lanceert arctictruth.org voor klokkenluiders die informatie over olieboringen willen prijsgeven.

10/2012 Amerika keurt noodplan Shell voor olieramp goed. Met 9 ngo's gaan we in beroep.

10/2012 We brengen 134.000 handtekeningen (wereldwijd al 2 miljoen verzameld) tegen boorplannen naar Shell.

© Philip Eranian/Corbis/HH

NIEUWE GOUDMIJNEN GEZOCHT

Elektronische apparaten hebben een forse impact op het milieu. Niet alleen als energieslurpers tijdens het gebruik, maar ook voor en na hun 'actieve' leven. Kan urban mining deze voetafdruk verkleinen?
>

Urban mining is het recyclen van metaal, plastic en mineralen uit gebruikte elektrische en elektronische apparaten. Urban mining is *hot* nu cruciale grondstoffen steeds lastiger te winnen zijn. Greenpeace is blij met de groeiende belangstelling voor duurzame urban mining. We pleiten immers al jaren voor een duurzame, gifvrije productie en verwerking van elektronica.

DE VOORRAAD RAAKT OP

In 1 kilo mobiele telefoons zit tegenwoordig meer goud dan in 1 kilo gouderts. TNO voorspelt dat we binnen veertien jaar door de voorraad zilver heen zijn en over een jaar of dertig door het koper. Door die schaarste stijgen de prijzen. Landen zonder eigen mijnen, waaronder Nederland, worden steeds afhankelijker van hoofdleveranciers als China, Rusland en Congo.

E-waste is intussen wereldwijd een van de snelst groeiende afvalgroepen. Ieder jaar gooien we alleen al in Nederland zo'n 100 miljoen kilo elektronica weg. Dat zijn per persoon zo'n 115(!) iPhones vol zeldzame (zware) metalen en andere eindige grondstoffen. Lange tijd verdween dit afval naar de lokale vuilnisbelt of werd het gedumpt in het buitenland. Onderzoekers van Greenpeace volgden in 2008 nog Europees e-waste naar giftige afvalbergen in India, China en Ghana.

OUD WORDT NIEUW

Nu de grondstoffenprijzen stijgen, wordt recycling naast noodzakelijk ook lucratief. Duurzaam beleid en innovatie maken daardoor grote sprongen. Europese producenten en importeurs zijn sinds 2003 verplicht om afgedankte apparaten gratis in te zamelen en te laten verwerken tot nieuwe grondstoffen. Uitgebreide registratie van ingeleverd afval moet voorkomen dat e-waste naar het buitenland 'verdwijnt'. Ook in de bouwsector, verantwoordelijk voor 40 procent van de vraag naar grondstoffen, zijn slimmere sloop- en breektechnieken in opkomst. Tweedehands beton, dat nu vaak eindigt als laagwaardiger vulmiddel, kan verwerkt worden tot nieuw hoogwaardig beton.

Daarnaast zijn er kleine initiatieven die urban mining binnen en buiten Europa op de kaart zetten. Vanuit Amsterdam bouwt Fairphone gestaag voort aan 's werelds eerste eerlijke telefoon. Duurzaam materiaalgebruik hoort daarbij, vertelt woordvoerster Bibi Bleekemolen. 'Bij het eerste model hadden we naar onze smaak te weinig invloed. Het tweede model ontwerpen we zelf. Daardoor kunnen we bijvoorbeeld voor een printplaatfabrikant kiezen die op grote schaal gebruik maakt van gerecycled koper.' Daarnaast heeft Fairphone een Europees terugnameprogramma, werkt ze mee aan een inzamelprogramma in Ghana en voert ze campagne voor meer bewustzijn over de binnenkant van onze elektronica. 'Zo voeden we het aanbod én de vraag naar gerecycled materiaal.'

HIER RECYCLEN, WERELDWIJD PROFITEREN

Al deze ontwikkelingen werpen vruchten af, ook voor klimaat en milieu. Het Nederlandse inzamelprogramma Wecycle leverde in 2012 een besparing op van 119.000 ton CO_2. Dat is net zoveel als de jaarlijkse uitstoot van 40.000 benzineauto's. Duurzamere verwerking zorgt bovendien voor veilige opvang en afvoer van de giftige stoffen in elektronica.

Meer tweedehands delfstoffen betekent ook minder traditionele mijnbouw, en dus minder natuurgebieden die worden afgegraven en zeebodems die worden uitgebaggerd. De CO_2-uitstoot is bij deze mijnbouw vaak enorm. Naarmate een grondstof schaarser wordt, moet er voor iedere kilo meer worden gegraven. Zo wordt de uitstoot nog hoger. Voor steeds meer metalen geldt dat de milieuschade en CO_2-uitstoot bij urban mining daardoor inmiddels lager zijn dan het delven en verwerken van primair materiaal. Koper recyclen stoot tot wel 80 procent minder CO_2 uit dan het delven van koper uit een mijn.

NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE?

Vorig jaar werden de Europese regels rond e-waste nog eens aangescherpt. Als het aan de Europese Commissie ligt, heeft Europa in 2050 een circulaire economie waarin grondstofgebruik een gesloten kringloop vormt. Probleem is echter dat urban mining nog niet volledig aan de vraag naar grondstoffen kan voldoen. Zeker niet zolang de vraag naar elektronica wereldwijd stijgt en verschillende schaarse materialen zoals tantaal (gebruikt in accu's) en indium (gebruikt in LED-lampen) nog nauwelijks gerecycled worden. Nieuwe ontwikkelingen en investeringen in deze sectoren zijn snel nodig.

RECYCLING IS ZILVER...

Echt duurzaam grondstofgebruik begint al bij duurzaam productontwerp. Geen wegwerpgadgets meer die zijn ontworpen voor een korte levenscyclus, geen apparaten die je niet kunt openschroeven, maar gifvrije producten met een lange levensduur. Bij het nieuwe model van de Fairphone wordt daaraan gedacht. 'Nu al verkopen we losse onderdelen, zoals schermen en batterijklepjes waarmee je zelf je telefoon kunt repareren. Het tweede model krijgt minder materiaal, meer vervangbare componenten en wordt van betere kwaliteit.'

Dat die keuzes een prijskaartje hebben, is volgens Bleekemolen geen probleem. 'Van het eerste model hebben we 60.000 stuks geproduceerd en die zijn uitverkocht. Wij laten zien dat consumenten bereid zijn om andere keuzes te maken, en een eind willen maken aan de schrijnende mijnbouw en al die oude apparaten die gewoon weggegooid worden.'

HEEFT U ONGEBRUIKTE OF KAPOTTE 'GOUDMIJNTJES' LIGGEN? OP PAGINA 4 VINDT U TIPS VOOR EEN VERANTWOORD TWEEDE LEVEN.

© Kate Davison/Greenpeace

'Urban mining' zoals we het niet willen: open kampvuurtjes en tonnen vol bijtend zuur. Een gevaarlijke 'recycling' die milieu én mensen vergiftigt, waarbij veel herbruikbaar materiaal alsnog verloren gaat.

09/2012 Bij 67 Shell-tankstations maken we vulpistolen met fietskettingen aan pompen vast. Tanken is onmogelijk.

06/2012 We nemen hoofdkantoor Shell over. Greenpeace-directeur Sylvia Borren trekt in de directiekamer.

06/2012 Voor hoofdkantoor Shell plaatsen actievoerders ijsblokken waar milieuvriendelijke nepolie uit sijpelt.

06/2012 Met 'spoof-experts' The Yes Man maakt Greenpeace hilarische nepcampagne 'You can't run your SUV on cute' voor Shell.

05/2012 Onze boodschap tijdens aandeelhoudersvergadering: Shells boorplannen zijn groot financieel risico.

05/2012 Actievoerders enteren Shell-schip Nordica op open zee als deze onderweg is naar boorplatform Kulluk.

05/2012 Shell huurt ijsbreker Nordica voor boringen bij Noordpool. Actievoerders in Helsinki ketenen zich eraan vast.

02/2012 Actievoerders blokkeren Shell-boorschip in haven van Taranaki, Nieuw Zeeland.

02/2012 Actievoerders, waaronder actrice Lucy Lawless, in Nieuw-Zeeland beklimmen Shell-boorschip Noble Discoverer.

11/2011 Onze analyse onthult: als lid van o.a. Business Europe werkt Shell Nederlandse en Europese klimaatambities tegen.

09/2009 Actievoerders blokkeren werk aan de mijn van Shell bij teerzanden in Canada.

06/2005 Oproep aan Shell om Russisch eiland Sachalin met rust te laten vanwege laatste kolonie walvissen.

YOU CAN'T SINK A RAINBOW

De schok was enorm toen op 10 juli 1985 de *Rainbow Warrior* tot zinken werd gebracht. Maar Greenpeace gaf niet op: onder het motto *You can't sink a rainbow* komen we al dertig jaar in actie met een schip dat deze iconische naam draagt. We varen uit tegen milieuvervuiling en om mensen in nood te helpen. Zoals onlangs nog de bewoners van Vanuatu nadat cycloon Pam over de eilandengroep raasde.

Achter de lens

Een goede foto verwondert, inspireert, grijpt je bij de keel of neemt je mee naar onbekende oorden. Goede Greenpeace-foto's doen je ook beseffen waarvoor je in actie komt. In deze rubriek delen onze fotografen het verhaal achter hun meest indrukwekkende foto's. Deze keer: Marizilda Cruppe.

>

11 SEPTEMBER 2012 – JALISCO, MEXICO

'Een week lang was ik te gast bij Graciela Enciso (54). Graciela is echtgenote, moeder, oma én milieuactiviste. Zij woont bij de zwaar vervuilde Santiagorivier in Mexico. Graciela beschermt de rivier met evenveel toewijding als haar familie. Ze organiseert wijkbijeenkomsten, petities en houdt de vervuiling in de gaten, samen met haar echtgenoot en dochter.

Op een dag zaten we in de keuken. Ze vroeg wat me bezielde om van Brazilië naar Mexico te reizen om hen te fotograferen. Het was de eerste keer dat iemand die ik fotografeerde me zo'n intieme, belangrijke vraag stelde. Ik vertelde dat het fotograferen van haar verhaal mijn manier van actievoeren is. Wat volgde was een lang en emotioneel gesprek over ons werk, waarna we elkaar omhelsden. Ik wist weer: dit is waarom ik fotograaf ben.'

OVER DE FOTOGRAAF
De Braziliaanse Marizilda Cruppe droomde ooit van een toekomst als piloot, maar ze werd fotograaf. 'Via mijn werk wil ik sociale ongelijkheid en mensenrechtenschendingen onderzoeken en vastleggen.'

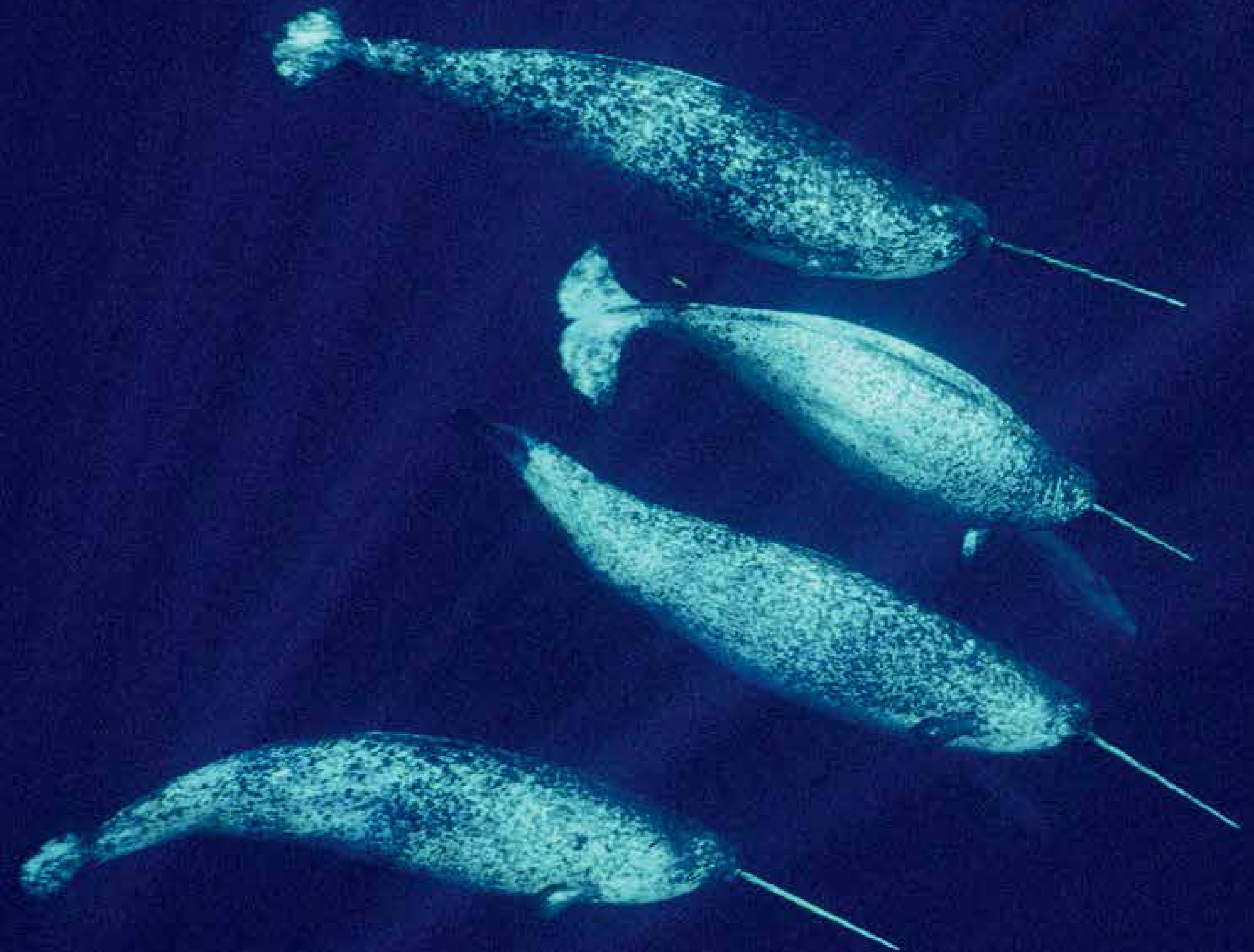
Marizilda Cruppe

Graciela Enciso uit Mexico: echtgenote, moeder, oma én milieuactiviste.

Eenhoorns van de zee

Brrr... met dit ijzingwekkende wapen maken narwallen de wateren van het Noordpoolgebied onveilig. Deze tandwalvissen hebben slechts twee tanden, waarvan eentje drie meter lang is! Handig, als wapen in de strijd om vrouwtjes. Maar deze spiraalvormige hoorn bevat ook zenuwkanalen die met het brein verbonden zijn en dus als een soort supersensor fungeren. Narwallen volgen de rand van het zee-ijs, waar ze voedsel en bescherming vinden. Dat dit ijs in hoog tempo smelt, is levensbedreigend voor deze unieke Noordpooldieren. Direct, maar ook indirect: smeltend zee-ijs betekent ook ruim baan voor oliebedrijven en scheepvaart.

SAMEN KUNNEN WE DE NOORDPOOL EN HAAR BIJZONDERE BEWONERS BESCHERMEN. SMS DAAROM NU 'NOORDPOOL' NAAR 4333 EN DONEER € 2,-.

PRATEN ALS BRUGMAN

DE KRACHT VAN EEN HALF MILJOEN SUPPORTERS IN DEN HAAG

Nederland wordt in 2016 EU-voorzitter. Bent u er klaar voor? Lobby-coördinator en campagneleider Joris Wijnhoven wel. In de politieke wandelgangen smeedt hij plannen om duurzame energie hoog op de agenda te krijgen.
>

Als lobby-coördinator is Joris de spil tussen de campagnedoelen van Greenpeace en de politiek. Hij houdt nauw contact met het Greenpeace-team in Brussel, volgt de Haagse debatten over duurzame energie én houdt de 196 afspraken van het SER Energieakkoord in de smiezen. 'Mensen verwachten dit misschien niet van Greenpeace, maar lobbywerk is net zo hard nodig om beleid te beïnvloeden als spandoeken ophangen.'

Zo is het Nederlands voorzitterschap dé kans om duurzame energie aan te kaarten op hoog niveau. Nu al praat Joris met ambtenaren en politici, zodat het Europese debat er volgend jaar niet alleen over gaat of we wel of geen gas uit Rusland halen, maar ook over energiebesparing en duurzame energiebronnen. Beleid beïnvloeden is een kwestie van timing, doorzettingsvermogen en een lange adem. 'Onze lobby begint meestal met een brief waarin we onze standpunten uitleggen en onderbouwen. Die brief gaat naar de woordvoerders, beleidsmedewerkers en Kamerleden van alle partijen. Soms worden we daarna uitgenodigd voor een gesprek. Interessanter is het als je jezelf aan tafel wringt of zorgt dat ze niet om je heen kunnen. Dan kom je op plekken waar echt beleid gemaakt wordt.'

ACHTER GESLOTEN DEUREN

Lobby gebeurt per definitie achter gesloten deuren. Wie direct denkt aan schimmige praktijken, kan Joris geruststellen. Daar doet Greenpeace niet aan mee. Wie denkt aan saai werk dat veel geduld vraagt, zit dichter bij de waarheid. 'Als ik het als buitenstaander bekijk, denk ik soms: jeetje wat moet dit een gepiel lijken. Het is taai werk, maar superbelangrijk.'

Kom je alleen over de vloer bij de partijen waarmee je het al eens bent, dan doe je volgens Joris iets verkeerd. Je moet juist bij partijen zijn waarvan je iets gedaan wilt krijgen. Als lobbyist kom je er dan ook niet met een standaardverhaaltje. 'Je moet meedenken met degene die tegenover je zit. Bij de VVD gebruik je argumenten over werkgelegenheid. Zit je bij GroenLinks, dan praat je over CO_2-winst.' Zo nodig investeert Greenpeace in extra onderzoek. We vroegen bijvoorbeeld het Den Haag Centrum voor Strategische Studies om een essay over het verband tussen duurzame energie, en vrede en veiligheid. Dit bleek een hele succesvolle invalshoek, die met name de rechtse partijen ontzettend interessant vonden.

LIEVER GEEN LOBBY-TYPES

Tussen de grijze pakken en stropdassen is Greenpeace een vreemde, maar inmiddels gerespecteerde eend in de bijt. 'Je wordt wel eens neergezet als die activist,' lacht Joris, 'Maar vaak hebben beleidsmedewerkers en Kamerleden juist een hekel aan die lobbytypes. Ze willen gewoon praten met mensen die echt weten hoe het zit, zoals onze campagneleiders. Ze weten donders goed dat wij onze zaken op orde hebben en onze argumenten wetenschappelijk onderbouwen. En als Greenpeace iets zegt, spreekt bovendien een club met meer dan 400.000 donateurs. Dat geeft je wel degelijk invloed.'

—

'We willen niet gelijk hebben, we willen gelijk krijgen.'

—

Die enorme achterban zie je goed zodra de lobby steun krijgt van publieke acties. Deze Greenpeace-strategie valt niet altijd bij iedereen in goede aarde. Zo was Diederik Samsom not amused toen meer dan vijfduizend Nederlanders hem via Facebook aanspoorden om Nederland met groene ambities naar de EU-klimaattop te sturen. Tijdens de onderhandelingen voor het SER Energieakkoord daagde Greenpeace grote multinationals publiekelijk uit om een duurzaam akkoord te eisen. 'Werkgeversorganisatie VNO-NCW vond dat we het spel niet volgens hun regels speelden. Jammer dan. Je kunt ons niet verbieden om met bedrijven te praten en uiteindelijk bepalen wij welke toon we aanslaan en welke middelen we inzetten. Dat heeft wél tot een akkoord geleid.'

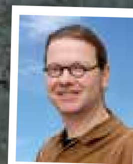
SAMEN STERKER

Om in Den Haag nog sterker te staan, werkt Greenpeace intensief samen met andere organisaties. Brieven versturen we vaak namens meerdere organisaties. Of neem ‘De Groene 11’, een samenwerkingsverband van inmiddels veertien groene ngo’s. Drie Haagse medewerkers houden namens deze organisaties de politieke debatten bij, zodat de ngo’s precies weten wat er speelt. ‘De Groene 11’ is een vast kenniscentrum voor Kamerleden en beleidsmedewerkers. Want lobby is meer dan het beïnvloeden van politici: je helpt ze ook bij hun werk. ‘Politici zijn voor hun informatie afhankelijk van anderen. Het is onmogelijk om als politicus alles zelf uit te dokteren.’ Als oud-beleidsmedewerker van de Tweede Kamer weet Joris waar hij over praat: ‘Ik had me geen raad geweten zonder lobbyisten van verwante organisaties.’

‘WIJ WILLEN HET GRAAGST’

Het Greenpeace-team in Brussel is met vijftien mensen het best vertegenwoordigd van alle milieuorganisaties. In totaal lopen er in Brussel tussen de 15.000 en 30.000 lobbyisten rond, de meerderheid namens het bedrijfsleven. Ook in Den Haag zijn de groene lobbyisten ver in de minderheid. Deze ondervertegenwoordiging is vooral een geldkwestie. ‘Veel sponsors en donateurs willen het liefst snel resultaat en leuke projecten zien. Lobby is niet snel, niet altijd leuk en per definitie onzichtbaar.’ Hoe we het dan kunnen winnen van de bedrijven? ‘Wij willen het graagst. Wij zijn het meest gemotiveerd. Daar ligt onze kracht.’

Die kracht bewijst zich in de grote en kleine resultaten. Joris’ persoonlijke hoogtepunt is nog steeds het SER Energieakkoord. ‘Er ligt gewoon een Wet windenergie op zee, die is al door de Tweede Kamer. Provincies hebben beloofd waar ze windmolens op land gaan neerzetten. Er is geld om het allemaal te doen. Het gaat hard met zonne-energie. We zijn nog nooit zo ver gekomen in de omslag naar energiebesparing en schone energie. Natuurlijk, het kan altijd sneller en ook wij blijven kritisch. Maar als we dit uitvoeren, is dat echt heel ambitieus.’

Volg Joris op Twitter: @JorisW_GP

© Nicolas Fojtu/Greenpeace

© Illustratie: Frenk Meeuwsen. Scheur deze poster uit en hang hem voor uw raam, op het werk, de sportschool of in de supermarkt.

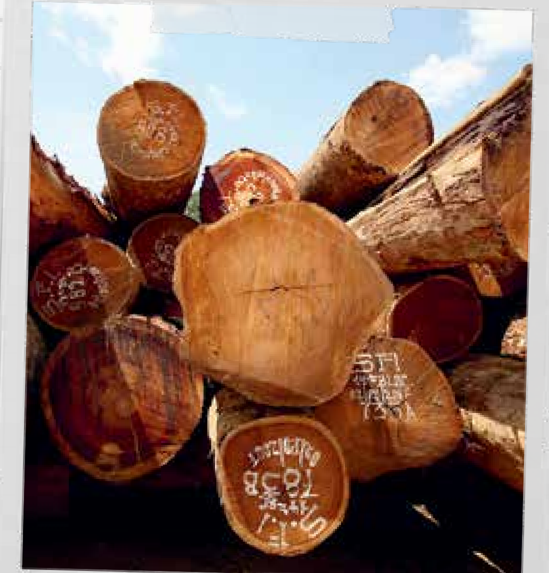
In deze rubriek blikken we terug en vooruit op onze campagnes. Wat wilde Greenpeace bereiken en is dat gelukt? Waarvoor komen we binnenkort in actie? Dit keer de resultaten van de spetterende Noordzeecampagne, vrijwilligers die pesticiden tellen en een vacature voor foute houthakkers.
>

◀◀ Voorjaar 2015

◀◀ Juni 2015

Zomer 2015 ▶▶

ALTIJD UP TO ACTIE
Voer samen met ons actie, heel gemakkelijk online. Meld u aan, dan ontvangt u iedere maand een actiemail: greenpeace.nl/actiemail.

HEEL HOLLAND DEINT

Donateurs, onderzoekers, actievoerders en BN'ers trokken de afgelopen maanden samen met Greenpeace het land in én de zee op. Ons doel: de Noordzee beschermen. Met uw steun maakten we er een grootse campagne van!

DIT WAS ONS ONDERZOEK

- Uit een nieuwe enquête blijkt dat 70 procent van de Nederlanders vóór zeereservaten is.
- Op de Noordzeebodem onderzochten duikers en biologen de natuurstenen die Greenpeace in 2011 bij de Klaverbank legde. Wat blijkt: het zeeleven floreert hier! Bekijk de prachtige (video)beelden via greenpeace.nl/gpmagazine.

ZO ZETTEN WE MEDIA IN

- Het avontuurlijke spelprogramma De Zeven Zeeën van BNN trok acht weken lang gemiddeld 380.000 kijkers. Ook via Facebook en Twitter leefden zij mee met de BN'ers die enthousiast onze Noordzeecampagne steunen.
- AD, Volkskrant, BNN, PAUW, AT5... de Noordzee stond wekenlang volop in de schijnwerpers.

NATUURLIJK VOERDEN WE ACTIE

- We visten zwerfafval en spooknetten op en meer dan 11.000 mensen gingen de Plastic Tasjes Challenge aan.
- Op de Klaverbank bouwden we een 'vissenparadijs' van grote natuurstenen waarop planten en dieren zullen groeien, schuilen en paren.

EN WE BOEKTEN RESULTATEN

- Tienduizenden mensen ontdekten via jouwmeterzee.nl de gevaren die de Noordzee bedreigen, zoals overbevissing, plastic soep en spooknetten.
- 68.000 Nederlanders tekenden het Manifest der Zeven Zeeën voor wereldwijde zeereservaten. Namens de Noordzee, bedankt!

TUINCENTRA ONDER DE LOEP

Het jaar begon zo goed. Na Intratuin besloot ook Praxis bestrijdingsmiddelen met het zeer schadelijke glyfosaat uit de schappen te weren. Het volledige assortiment, zo beloofden ze, is binnen zes jaar bij-veilig.
Greenpeace stuurde ook de andere tuincentra en bouwmarkten de vraag hoe bij-vriendelijk we bij ze kunnen winkelen en wat ze doen aan duurzaamheid.
'Daar werken we aan, u hoort nog van ons', was het antwoord. Maar de ketens verscholen zich vervolgens achter hun branchevereniging en die weigert ons duidelijke antwoorden te geven.
Daarom zijn we die antwoorden zelf gaan halen. Vrijwilligers trokken de afgelopen weken naar de grootste tuincentra en doe-het-zelfzaken met onze vragenlijst onder de arm. Zij telden de biologische producten, de glyfosaathoudende bestrijdingsmiddelen en bekeken of en hoe de winkels ons voorlichten over ecologische plaagbeheersing.

EEN GREEP UIT DE TESTRESULTATEN:

- Hoera voor Intratuin en Praxis. Bij deze winkels vonden we geen enkel glyfosaathoudend middel. Maar op Praxis rust nog wel een smetje: moederconcern Maxeda DIY Group verkoopt in bouwketen Formido nog gewoon glyfosaat.
- De voorraad biologische tuinproducten blijkt armetierig in de meeste winkels. Alleen bij Intratuin, Overvecht en Ranzijn troffen we biologische zaden, kruiden en planten aan. De volledige resultaten vindt u terug op greenpeace.nl/tuinscore.

EEN TERRASJE PIKKEN DOE JE IN DE AMAZONE

Op zoek naar een nieuwe inkomstenbron? Ga illegaal hout importeren in Europa. Dat is makkelijker dan het lijkt, dankzij de lakse handhaving van de Europese lidstaten.
Onze Belgische Greenpeace-collega's wisten gewoon in eigen land verdacht hout van een omstreden zagerij uit de Amazone te bemachtigen, dat via Rotterdam was binnengekomen. Ze haalden het van de markt en timmerden er een terras van, speciaal voor de verantwoordelijke minister. De partijen fout of verdacht hout zijn geen 'ongelukjes'. Het gaat om een structurele omzeiling van de wet.
In Nederland hield Greenpeace in november een schip met verdachte lading tegen in de Rotterdamse haven. We schakelden de toezichthoudende instantie in, de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA), maar die verwees ons naar de Belgische collega's. Ook attendeerde Greenpeace de NVWA op meerdere bedrijven die mogelijk betrokken zijn bij de handel in illegaal hout, maar helaas kwam de NVWA tot nu toe amper in actie.
En dus gaat de roofkap van de tropische bossen door.
Om de misdaden en misdadigers goed in het vizier te krijgen, bracht Greenpeace dit voorjaar de illegale routes in kaart, van kettingzaag tot raamkozijn. Binnenkort publiceren we deze 'crimefiles', waarmee we zichtbaar maken hoe Europa blijft bijdragen aan de bosroof in het Congobekken, Indonesië, de Amazone en Kameroen.
U kunt minister Dijksma en haar Europese collega's nog eens nadrukkelijk wijzen op de lucratieve criminaliteit die onder hun neuzen plaatsvindt. Solliciteer op onze actiepagina: greenpeace.nl/houtdieven.

BLOEIENDE AKKERRANDEN ZIJN OOK VAN MIJ

Minder insecticiden op onze akkers: boerin Bertie Steur (40) is het er helemaal mee eens. Daarom zaait ze in een brede rand om haar suikerbieten-, tarwe- en vlasakkers een speciaal bloemenmengsel. Zo trekt ze de natuurlijke vijanden aan van rupsen, luizen en andere plaaginsecten én belangrijke bestuivers zoals bijen en hommels. Bertie leerde veel over natuurlijke plaagbestrijding in het project Bloeiend Bedrijf van het Louis Bolk Instituut. Dat dit vruchten afwerpt, bewijst de Zeeuwse: 'Vroeger gebruikte ik bestrijdingsmiddelen preventief. Nu kijk ik eerst hoeveel schadelijke insecten er werkelijk op een plant zitten. Spuiten blijkt nu niet meer nodig.' Dit jaar heeft Bertie de akkerrand zelfs in de lengte uitgebreid: 'Bloeiende akkerranden spreken me aan vanwege de milieuwinst. Zo verminder je niet alleen het gebruik van insecticiden op de akkers. Er komt ook minder gif in de sloot terecht, doordat de bloemenrand een buffer vormt. En dat leidt weer tot schoner oppervlaktewater.'

Bedrijven en overheden zijn nog elke dag bezig om onze aarde te plunderen of te vervuilen. Samen kunnen we ze overtuigen van schone alternatieven. Kent u mensen zoals Bertie die werk maken van milieuproblemen? Stuur dan een mailtje naar redactie@greenpeace.nl.

© Thomas Schlijper/Greenpeace

© Greenpeace

SNAKKEN NAAR WATER
14 MEI 2015, SERRA AZUL RESERVOIR, BRAZILIË

Dit reservoir – gefotografeerd net na het regenseizoen - zou 5,7 miljoen burgers en talloze bedrijven van water moeten voorzien. Dat gaat niet lukken met dit stroompje. Hetzelfde geldt voor de andere grote waterbekkens in het zuidoosten van Brazilië. Greenpeace onderzocht ze met een onbemand luchtvaartuig (drone) en ontdekte schokkend droge vlaktes. Inmiddels is bijna het hele land op waterrantsoen gezet, maar letterlijk de kraan dichtdraaien is zinloos. Stoppen met de verwoesting van de Amazone en nieuw bos aanplanten is wél de oplossing want bossen spelen een sleutelrol in de waterkringloop. Elke dag ademt het regenwoud immers miljarden tonnen waterdamp uit, wat daar en elders voor regen zorgt. Zonder bossen is er geen water, en dat is precies wat er op het spandoek staat.

COLOFON
© JULI 2015
Stichting Greenpeace Nederland

GPM verschijnt 3 keer per jaar gedrukt en 4 keer per jaar digitaal. De online versie kunt u lezen op gpmagazine.nl. U kunt zich abonneren op ons online magazine via mygreenpeace.nl.

ISSN: 0166-4506

GPM is gedrukt op 100 procent hergebruikt en chloorvrij gebleekt papier.

Postadres: Postbus 3946, 1001 AS Amsterdam
Bezoekadres: NDSM-Plein 32, 1033 WB, Amsterdam
Voor administratieve vragen: Servicedesk: 0800 422 33 44 (gratis) of greenpeace.nl/contact

Rekeningnummer:
ING: NL31 INGB 0000 0000 44

Opmerkingen en suggesties over de inhoud van **GPM** kunt u sturen naar redactie@greenpeace.nl.

Hoofdredactie: Rita Borghardt
Eindredactie: Jacqueline Schuiling
Redactie: Rita Borghardt, Hiekelien van den Herik, Jorien de Lege
Art direction en ontwerp: Andrea Gritter, Samantha van der Werff
Beeldredactie: Gerda Horneman
Drukwerkcoördinatie: Yuri Gunther Moor

Voor blinden en slechtzienden is een speciale digitale of gesproken versie van **GPM** beschikbaar via Dedicon (0486 486 486 of info@dedicon.nl)

Volg Greenpeace op **greenpeace.nl.**
Twitter: **@GreenpeaceNL**
Facebook: **Greenpeace Nederland**
Instagram: @greenpeacenl
Meld u aan voor onze actiemails via **greenpeace.nl/ikdoemee.**

100% Recycled

Hoi, ik ben Faiza. Bij Greenpeace bescherm ik de Noordpool tegen klimaatverandering en gevaarlijke olieboringen.

GPJONG

BEWONERS VAN DE NOORDPOOL

In het koude Noordpoolgebied wonen zo'n 4 miljoen mensen. En er leven duizenden diersoorten die je alleen bij de Noordpool vindt. Ken je deze al?

1 Echte ijsbreker: de walrus

Spot voedsel met z'n snor.

Gebruikt slagtanden als ijsbijlen.

Leeft knus in kuddes.

2 Superspeurneus: de ijsbeer

Grootste berensoort (2 tot 3 meter lang).

Snelle zwemmer dankzij zwemvliezen.

Kan niet overleven zonder zee-ijs.

3 Oerjagers: Inupiat

Een Inuit-stam. Spreken een eigen taal: het Inupiaq.

Wonen in Alaska waar van mei tot augustus de zon niet ondergaat.

Spot op pagina 15 en greenpeace.nl/jong nog meer bewoners van de Noordpool!

'Hoe lang duurt het nog voordat de Noordpool gesmolten is?'
Michiel (11) uit Almelo

Hoi Michiel,
Het Noordpoolgebied is een enorme oceaan die in de winter bevriest. In de zomer ontdooit een deel weer. Afgelopen winter zag je hier goed hoe snel de aarde opwarmt: er bevroor nóg minder ijs dan vorig jaar. Wetenschappers voorspellen dat er over 15 jaar 's zomers helemaal geen ijs meer op de Noordpool ligt!
Groetjes, Faiza

PS Heb je ook een vraag over de natuur of Greenpeace? Stuur een mailtje naar redactie@greenpeace.nl.

BANG VOOR DE BOOR

En terecht! Want het zal je huis maar zijn, waar ze naar olie gaan boren. Stel je voor dat je een Inupiat (spreek uit: in-oe-pijat) of een ijsbeer bent... En het stomme is: we hebben die olie helemaal niet nodig.

Probleem: De zee bij de Noordpool is erg gevaarlijk, met golven van tientallen meters hoog, ronddrijvende ijsbergen en orkanen die plotseling losbarsten. De kans dat er iets misgaat bij olieboringen is dan ook heel groot. Een olielek is een ramp voor de dieren en mensen die er leven. Toch willen grote oliebedrijven zoals Shell naar olie boren bij de Noordpool.

Oplossing: Greenpeace wil dat al die olie lekker in de grond blijft zitten. We willen van de Noordpool een beschermd gebied maken, waar niet geboord mag worden. Alleen zo kunnen we een olieramp écht voorkomen.

Probleem: Hoe meer olie we gebruiken, hoe sneller de aarde opwarmt en het Noordpoolijs smelt. Dit betekent dat de ijsberen, walrussen en zeehonden nóg minder ijs hebben om op te jagen en kleintjes te krijgen.

Oplossing: Noordpoololie is helemaal niet nodig. De zon en wind kunnen ons allang van energie voorzien. Gelukkig zijn veel bedrijven en landen daar al mee bezig. Nu Shell nog overtuigen.

EXTRA
Kijk op greenpeace.nl/jong voor:
- **EXPERIMENT** zelf een olieramp opruimen
- **VIDEO** zo jaagt een poolvos
- **SPREEKBEURT** alles voor een coole Noordpoolspreekbeurt

GREENPEACE